

Echt luisteren

Share-Net International, het kennisplatform over seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR), brengt mensen uit verschillende landen en met dito achtergronden samen om beter beleid te maken. Het blijkt een goede basis voor gelijkwaardigheid, zeggen de coördinatoren uit Colombia, Burkina Faso en Nederland. 'Iedere stem verdient het gehoord te worden, ook die van jongeren of vrouwen op het platteland.'

Tekst: Joris Tielens

'Gebrek aan toegang tot veilige abortus maakt dat veel meisjes en jonge vrouwen illegale en onveilige abortus ondergaan. Daar sterven er velen aan, in Burkina Faso.'

Het is een van de eerste dingen die Zalissa Bandé noemt, gevraagd naar de SRGR-problemen in haar land. Gebrek aan goede seksuele voorlichting en toegang tot informatie, vooral op het platteland, spelen er ook, zegt ze.

'Politiek gezien is er op dat gebied verandering opgetreden', legt ze uit. 'Er zijn veel wetten ten gunste van SRGR bijgekomen, maar helaas worden veel ervan niet uitgevoerd. Zo is er een wet die veilige abortus mogelijk maakt, maar in de praktijk hebben vrouwen er geen toegang toe.'

Toch is Burkina Faso op andere vlakken vooruitstrevend: voorbehoedsmiddelen zijn er sinds 2019 voor iedereen gratis te verkrijgen in openbare ziekenhuizen.

Ook Carolina Peña uit Colombia noemt veilige abortus als eerste prioriteit als het gaat om het verbeteren van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, naast het tegengaan van seksueel geweld en bevordering van de rechten van de lhbt-gemeenschap.

Zalissa Bandé en Carolina Peña zijn de coördinatoren van de hubs van Share-Net International (SNI) in hun beider landen – het internationale kennisplatform over SRGR, dat gefinancierd wordt door het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken.

Het is georganiseerd als een netwerk van hubs, die te gast zijn bij bestaande ngo's in de verschillende landen. De medewerkers zijn niet in dienst bij SNI, maar bij die lokale organisaties. Het secretariaat van Share-Net International zit in Nederland en is onderdeel van het SRGR-team van KIT Royal Tropical Institute.

Bandé werkt bij SOS Jeunesse et Défis, een ngo in Burkina Faso, en Peña werkt bij de Colombiaanse ngo Profamilia. Verder zijn er hubs in Bangladesh, Burundi, Ethiopië en Jordanië.

De afgelopen maanden hebben Bandé en Peña een nieuwe hub – een nationaal netwerk van SNI – in hun land opgezet. 'We hebben veel ervaringen uitgewisseld met hubs in andere landen,' zegt Bandé, 'om te leren hoe je het op een goede manier doet.' Voor Peña geldt hetzelfde. Zij heeft nu een team van vijf vrouwen aan het werk en organisaties sluiten zich al bij het netwerk aan.

Het doel van SNI is het koppelen van onderzoek aan beleid en praktijk, zodat het onderzoek gebruikt wordt voor het verbeteren van SRGR-programma's, zegt Dorine Thomissen, de coördinator van Share-Net International in Amsterdam.

'Dat vraagt om uitwisseling tussen onderzoekers en beleidsmakers, maar zeker ook met de mensen van wie de seksuele en reproductieve gezondheid en rechten in het gedrang zijn. Iedere stem verdient het daarbij gehoord te worden, ook die van jongeren of vrouwen op het platteland.'

Uitwisseling vindt bij SNI op verschillende manieren plaats, zoals rondom specifieke thema's in zogeheten praktijkgemeenschappen, over onvruchtbaarheid, menstruatie of de gezondheid van lhbt-mensen. Organisaties uit verschillende landen werken erin samen.

Het wordt ook gestimuleerd door het *Share-Net International Rapid Improvement Model*, een samen met partners ontwikkelde leer methode waarbij mensen uit andere landen bij elkaar komen om in de praktijk een concreet probleem op te lossen – en dat later ook samen te evalueren.

Voor de hubs in Bangladesh en Jordanië ging het om het tegengaan van kindhuwelijken en voor de hub in Burundi over tienerzwangerschappen. De deelnemers maakten een kennisproduct dat betrouwbare informatie op een toegankelijke manier beschikbaar stelt, zoals via een informatieve video of animatie, een website of campagne.

Kennisuitwisseling kan nieuwe ideeën opleveren, zegt Carolina Peña: 'Menstruatiegezondheid was in Colombia geen grote kwestie, totdat de coronapandemie kwam. Door de economische consequenties bleken mensen ook hier minder makkelijk maandverband te kunnen kopen.

'Wij hadden daar geen ervaring mee, maar in Afrikaanse landen

– waar het probleem al langer speelt – hebben ze dat wel. Doordat we onderdeel van Share-Net International zijn, konden we van hen leren over de manieren om er iets aan te doen.'

Zalissa Bandé zegt dat ze veel geleerd heeft van de uitwisseling tussen de landen. 'Niet alleen over SRGR, maar ook over hoe je samenwerking kunt opzetten en fondsen kunt werven.' Een grote vernieuwing is dat er sinds de pandemie veel meer online gedaan wordt, zegt Bandé.

'Ze spreken andere talen en komen uit andere culturen, daar moet je rekening mee houden'

'De digitalisering is in Burkina Faso echt hard gegaan en stelt ons ook in staat om meer contact te hebben met organisaties in het buitenland. We hebben veel nieuwe activiteiten over nieuwe onderwerpen, allemaal online. SNI wordt hier gezien als een innovatief platform en het krijgt veel belangstelling.'

Gelijkwaardigheid is bij Share-Net in de structuur ingebakken, meer dan bij organisaties die samenwerken met lokale uitvoerders, zegt Thomissen: 'We zijn een mondiaal partnerschap, een netwerk van organisaties uit verschillende landen. Dat biedt kansen voor gelijkwaardige samenwerking.'

En die brengt de kracht van alle partners naar voren, zegt Thomissen. 'Dat er in Burkina Faso gratis voorbehoedsmiddelen zijn voor iedereen en dat er in Colombia zo'n sterk vrouwelijk leiderschap is, daar kunnen wij in Nederland van leren.'

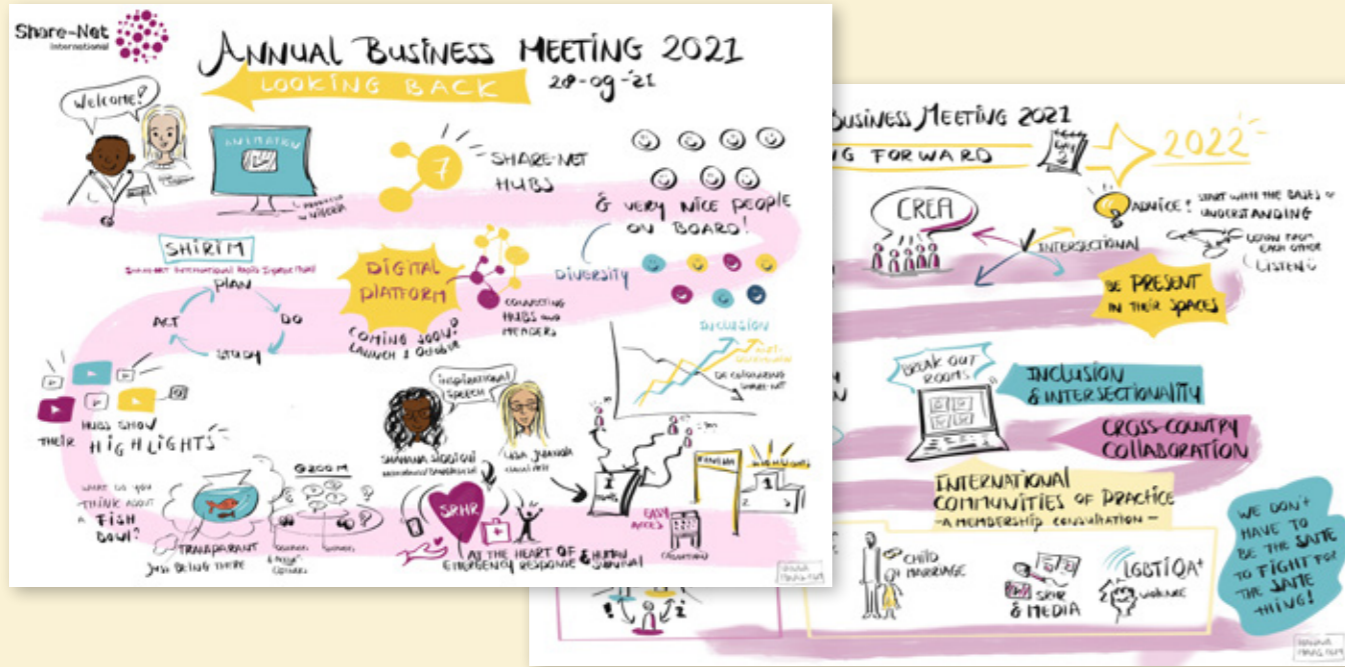
Ook binnen de landen is gelijkwaardige samenwerking tussen de netwerkleden van belang, bevestigt Carolina Peña. De hub in Colombia brengt er veel samen, denk aan door jongeren geleide organisaties en maatschappelijke organisaties, maar ook onderzoekers van universiteiten of beleidsmakers van ministeries, ngo's en andere platforms over SRGR.

Zalissa Bandé

Carolina Peña

Dorine Thomissen

Met co-creatie inzichten combineren

Om informatie of campagnes over SRGR effectief te maken, moeten die niet alleen gebaseerd zijn op bewezen aanpakken, maar ook passen in de lokale context en praktijk.

Echt praktische en bruikbare kennisproducten combineren inzichten van onderzoekers met die van beleidsmakers en verschillende mensen uit het veld. Dat gebeurt in de co-creatieconferenties van Share-Net International.

Het zijn driedaagse werkconferenties die om de twee jaar worden gehouden. Activisten ontmoeten er onderzoekers, het maatschappelijk middenveld en beleidsmakers.

De eerste editie vond in 2019 plaats en richtte zich onder meer op onvruchtbaarheid – tot die tijd was dat een onderbelicht onderwerp op de SRGR-agenda. Een van de resultaten was een video die ervaringen met onvruchtbaarheid in verschillende landen liet zien en mensen bewuster ervan maakte.

Uit de video blijkt dat het niet alleen een medische kwestie is, maar ook een sociale en economische. Bovendien gaat het ook om gendergelijkheid, geestelijk welzijn en mensenrechten.

In het project werkten vertegenwoordigers met uiteenlopende achtergronden uit Bangladesh, Jordanië, Burundi en Enge-

land samen. Sommige werkten aan het betaalbaar maken van IVF, terwijl anderen zich bezighielden met beleidskwesties of bewustmaking.

De video is een van de vele kennisproducten die uit de co-creatieconferenties zijn voortgekomen, zoals rapporten, blogs, films, artikelen of opleidingsmateriaal, vertelt Maria Codina. Ze komt uit Spanje, maar werkt al een paar jaar als landencoördinator en expert kennismangement bij SNI in Amsterdam.

‘De conferentie is gericht op het produceren van concrete ideeën voor nieuwe kennisproducten die een leemte in onderzoek, beleid of praktijk kunnen opvullen’, zegt ze. ‘Na afloop is er een subsidieronde van elk tienduizend euro voor deelnemers om het product vorm te geven.’

Onderwerpen voor de conferenties worden geselecteerd in een zorgvuldig proces dat begint bij de hub die gastheer is – en volgend jaar is dat Colombia. De hub aldaar stelt een paar kwesties voor die er relevant zijn en alle SNI-leden kunnen erover stemmen.

Voor de eigenlijke conferentie worden groepen van zo’n zes deelnemers samengesteld, die gaan werken aan de ontwikkeling van concrete producten. Het is een mengeling van jong en oud, met uiteenlopende

achtergronden en uit dito landen, vertelt Codina.

‘Het samenbrengen van mensen uit verschillende landen helpt niet alleen om nieuwe dingen te leren, maar maakt het ook gemakkelijker om standpunten en benaderingen te delen die in sommige landen gevoelig liggen’, zegt ze.

‘In Colombia, bijvoorbeeld, is de toegang tot veilige abortus een moeilijke kwestie, maar desondanks doen ze er veel aan. Door op de co-creatieconferentie samen te komen en voorbeelden van wat goed werkt te delen, kunnen anderen zien hoe zij het aanpakken.’

‘Dat inspireert mensen in landen waar het onderwerp nog gevoeliger ligt. Hetzelfde geldt voor lhbt-rechten; soms moeten mensen onder de radar werken. Maar er zijn altijd manieren om dingen bespreekbaar te maken, ook als dat heel lastig lijkt.’

De conferentie wordt gezamenlijk georganiseerd door het internationale secretariaat in Amsterdam en hubs in andere landen. ‘De manier waarop we samenwerken met de hubs vind ik heel vernieuwend’, zegt Codina.

‘Zij nemen het voortouw. We zien het als een kans om mensen van over heel de wereld bij elkaar te brengen en van elkaar te leren – en alle leden beslissen samen over de onderwerpen die op de conferentie aan bod komen.’

‘Je zou misschien denken’, zegt Peña, ‘dat een ministerie meer te zeggen heeft dan een jongerenorganisatie, maar bij ons hebben ze een gelijke stem.’ De inbreng van jongeren moet betekenisvol zijn, vindt ze. ‘We willen niet dat ze onze agenda uitvoeren, we willen echt weten wat zij willen en nodig hebben en hen ondersteunen om hun doelen te bereiken. Daarvoor moet je werkelijk naar de ander luisteren.’

Als je gelijkwaardigheid nastreeft, is het belangrijk om je bewust te zijn van diversiteit, zegt Bandé. ‘In onze Burkinese hub werken veel verschillende groepen en belanghebbenden samen. Ze spreken andere talen en komen uit andere culturen, daar moet je rekening mee houden.’

‘Om de complete SRGR-agenda vooruit te helpen, moeten we samen steeds weer een middenweg zien te vinden’

Ook tussen Noord en Zuid – in de praktijk tussen het SNI-secretariaat in Nederland en de hubs in Afrika, Azië en Zuid-Amerika – is de samenwerking gelijkwaardig, zegt Thomissen. ‘Maar het is wel zo dat de financiering van ons werk uit Nederland komt en dat creëert een zekere machtsrelatie. We proberen toch op gelijke voet samen te werken, door daar open over te zijn.’

Dat doet SNI door in het leertraject van nieuwe hubs een analyse van machtsrelaties te maken en te bespreken wat er gedaan kan worden om meer inclusief en gelijkwaardig te werken. Zoals door samen subsidies toe te kennen, waarbij er steeds minder in Nederland beslist wordt. SNI kiest er ook voor om jongeren deel van het netwerkbestuur te maken en alles in alle talen te vertalen.

‘Maar het zou ideaal zijn’, vervolgt ze, ‘als de financiering op termijn van meerdere donoren en overheden zou komen, ook uit de landen waar de hubs zitten. Dat zou ze een sterkere positie geven.’

De Nederlandse overheid kan een rol spelen door bij andere overheden voor financiering voor dit onderwerp te pleiten, denkt Thomissen. ‘En, ja: een organisatie om dit netwerk te coördineren moet aan bepaalde criteria voldoen, maar hoeft niet per se in Nederland gevestigd te zijn.’

Peña zou het een goed idee vinden als ook lokale overheden aan de lokale platforms bijdragen. ‘We hebben training gekregen over fondsenwerving’, zegt ze, ‘en zijn op zoek naar nieuwe donateurs. Als de Colombiaanse overheid een bijdrage aan ons platform zou geven, zou dat geweldig zijn – ook omdat daarmee het thema van SRGR steviger op de overheidsagenda zou komen te staan.’

Dorine Thomissen juicht het toe dat Nederland qua SRGR een progressieve donor is, met meer dan andere donoren aandacht voor controversiële thema’s als veilige abortus en seksuele diversiteit, en seksueel onderwijs waarin ook controversiëlere onderwerpen aan bod komen.

‘Het is nodig dat Nederland het ook in de toekomst financieel blijft ondersteunen’, zegt ze, ‘omdat het anders makkelijk van de agenda verdwijnt, internationaal gezien. We weten wat de gevolgen van de regering-Trump waren voor organisaties die aan veilige abortus werkten. De zaken stagneerden op plaatsen waar de afhankelijkheid van Amerikaanse financiering groot was.’

Er zit soms wel spanning tussen de Nederlandse progressiviteit en het streven naar gelijkwaardige samenwerking met landen en organisaties in het Zuiden, erkent ze. ‘Dat is zeker een uitdaging.’

Niet alle leden van SNI zullen op dezelfde wijze een progressieve agenda nastreven, met openlijk aandacht voor zaken als seksuele diversiteit. ‘We zijn een kennisplatform en geen lobbyisten, maar we voeden lobbyisten wel met onze kennisuitwisseling. Nederland heeft met zijn donorschap een agenda om SRGR wereldwijd zo veelomvattend mogelijk op te vatten.’

Tegelijkertijd wil Thomissen zich laten leiden door de behoeften van leden in het netwerk. ‘Om de complete SRGR-agenda vooruit te helpen, moeten we samen steeds weer een middenweg zien te vinden.’

Ze denkt dat de Nederlandse agenda en het streven naar gelijkwaardige samenwerking goed samen kunnen gaan, maar dat vraagt dan wel om zorgvuldige internationale coöperatie: ‘We willen luisteren naar wat er lokaal nodig is.’

Dat blijkt bij nader inzien vaak verder te gaan dan de vertrouwde conservatieve agenda. Bovendien kan de uitwisseling van ideeën zoals Share-Net die organiseert dingen in beweging brengen, zegt ze.

‘In Jordanië zal niet zomaar een rapport of video over seksuele diversiteit gemaakt worden, maar als je er dan mensen uit Colombia bij om de tafel hebt, dan wordt het toch makkelijker bespreekbaar, omdat het een heel andere sociaal-culturele context is, met andere restricties en mogelijkheden en met iets meer opties om over seksuele diversiteit te spreken.’

‘Hoe meer diversiteit, hoe makkelijker het is om je ergens in te herkennen en ergens aansluiting bij te vinden – en een andere aanpak inspireert. Dat is de rol van Share-Net.’

Wie er het woord krijgt, bepaalt ook veel, zegt Thomissen: ‘Zo brengen vrouwen echt andere thema’s naar voren dan mannen. Het is heel belangrijk dat vrouwen over dit onderwerp de leiding krijgen en nemen.’

Het vraagt, concludeert ze, om echte internationale samenwerking, waarbij ieders stem – uit welke context dan ook – gehoord wordt en het debat gefaciliteerd wordt. ‘En dat is wat mij betreft eigenlijk de enige juiste en te rechtvaardige vorm van internationale samenwerking.’ ●

‘De jeugd moet wat te zeggen hebben’

Jongeren moeten meepraten en mee-beslissen in onderzoek, beleid en programma's over SRGR: het werkt niet om iets voor jongeren te maken, zonder hen erbij te betrekken. De ervaringen van twee jonge medewerkers laten zien hoe SNI dat doet.

‘Ik heb bij Share-Net de ruimte gekregen om vragen te stellen,’ zegt Victory Nwabu-Ekeoma, ‘om initiatief en de leiding te nemen. Ik ben op mijn hoede voor het woord “empowerment”, omdat ik mijn eigen kracht heb en het is niet zo dat ik bekrachtigd hoeft te worden door iemand anders.’

‘Maar het vergt wel dat je van een organisatie de ruimte krijgt – en dat is zeldzaam voor een jonge, zwarte vrouw. Ik kreeg al heel snel het vertrouwen om zelfstandig een grote rol te vervullen en dat heeft me verrast en deed me groeien.’

De 22-jarige Nwabu-Ekeoma is geboren in Nigeria en opgegroeid in Ierland. Ze studeerde mondiale gezondheid in Maastricht en was stagiair bij Share-Net Nederland, waar ze na haar afstuderen als communicatiemedewerker aan de slag kon.

Haar persoonlijke ervaring illustreert de manier waarop jongeren deelnemen binnen SNI. ‘Je kunt niet iets voor jongeren creëren – zoals beleid of een programma – zonder hen er zelf bij te betrekken’, legt ze uit. ‘Jongeren met verschillende achtergronden moeten meepraten en onderdeel van het proces zijn. Inderdaad: niets *over* ons, *zonder* ons.’

Dat alléén is nog niet genoeg, vult Gaia Zanaboni aan: ‘Het moet wel betekenisvolle deelname zijn. Veel bedrijven en organisaties gebruiken jongeren als symbool, terwijl jongeren er in feite niets te zeggen hebben – dat is symboolpolitiek. Bij Share-Net doen wij echt mee.’

Zanaboni is 21, komt uit Italië en studeert mondiale-duurzaamheidswetenschap. Ze loopt stage bij Share-Net Nederland en ook zij voelt zich gezien. ‘Ik leer hier om mezelf uit te spreken en te zijn wie ik ben, zonder te denken wat volwassenen ervan zouden vinden.’

Betekenisvolle participatie van jongeren is onderdeel van SNI's kernstrategie, zegt Hannah Kabelka. Zij werkt bij Share-Net Nederland als facilitator van werkgroepen en organiseert een conferentie. Ze rekent zichzelf met haar 29 jaar nog net tot de categorie jongeren.

Om de stem van jongeren te laten horen, werken er veel op het SNI-secretariaat – zoals Nwabu-Ekeoma en Zanaboni. SNI benoemde jongeren in het bestuur en ze krijgen ook een betekenisvolle rol op conferenties en bij het uitwisselen van kennis.

Ook in de hubs heeft de jeugd een grote rol: die in Burkina Faso wordt geheel door jongeren geleid en ook bij andere hubs werken er jongeren op het secretariaat en zitten ze in de begeleidingscommissie van de hubs.

Kabelka: ‘We willen zorgen dat alle posities in het netwerk voor jongeren toegankelijk zijn – en dat ze leren van mensen met meer ervaring, maar ook andersom. Tegelijk willen we ook dat Share-Net een veilige

haven is, waar ze zichzelf kunnen zijn en bij elkaar kunnen komen. En dat ze zelf vorm kunnen geven aan die ruimte.’

Actieve deelname van jongeren helpt eveneens om het werk van SNI meer inclusief te maken, denkt Gaia Zanaboni. ‘Ze brengen makkelijker de meer controversiële onderwerpen naar voren. We staan open voor verandering en komen met nieuwe ideeën.’

‘En de jeugd heeft vaker een hoopvolle boodschap. Activistische bewegingen komen vaak van jongeren, denk aan Black Lives Matter, Pride of de klimaatbeweging. Ze brengen echt verandering in de maatschappij.’

Dan moeten jongeren wel de ruimte krijgen om kritische vragen te stellen. ‘Al vrij vlug tijdens mijn stage’, zegt Victory Nwabu-Ekeoma, ‘vroeg ik waarom er niet meer mensen van kleur deel van de netwerken uitmaken. “En de jongeren van kleur?” vroeg ik. Het voelde comfortabel om te doen, wat een zeldzaamheid is.’

Linking research, policy and practice

Kennis en onderzoeksresultaten van studenten en jonge onderzoekers over seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en gendergelijkheid verspreiden en de discussie erover stimuleren, dat is het doel van de conferentie *Linking research, policy and practice*, de academische conferentie die SNI elk najaar organiseert.

Dit jaar werd de conferentie voor de tiende keer gehouden – online en in hybride sessies – en lag de nadruk specifiek op de inbreng van jongeren. Ook was de conferentie voor het eerst een echt internationaal evenement, waar het voorheen alleen werk van Nederlandse studenten belichtte.

Bachelor- en masterstudenten en promovendi kwamen er in contact met senior-onderzoekers en met beleidsmakers van ministeries en ambassades, en met praktijkmensen die bij ngo's of jongerenorganisaties werken.

‘We stimuleren ermee dat beleid en programma's gebaseerd zijn op onderzoek’, zegt Hannah Kabelka, die de conferentie mede organiseert. ‘Het is een belangrijke plaats om te netwerken en iedereen te ontmoeten op een cool, interactief online-platform.’

Uit eerdere edities van de conferentie zijn veel samenwerkingen voortgekomen. Een daarvan leidde tot een publicatie die de ervaringen op een rij zet die opgedaan

zijn tijdens de coronapandemie met het online aanbieden van uitgebreide seksuele voorlichting.

Door de pandemie konden klassieke bijeenkomsten in klaslokalen niet plaatsvinden. Het blijkt dat ngo's in Indonesië, Pakistan, Ethiopië, Ghana, Kenia, Egypte en Malawi allerlei creatieve manieren en media hebben gevonden om desondanks toch jongeren te bereiken met goede informatie over seksualiteit.

Nieuw digitaal platform

Share-Net International heeft een nieuwe website gelanceerd die werkt als een sociaal netwerk voor professionals op het gebied van SRGR.

Op share-netinternational.org vind je het platform dat nieuws van alle landenhubs naadloos in één interactieve digitale ruimte samenbrengt. Mensen kunnen zich registre-

ren als lid en dan kunnen ze toegang krijgen tot een netwerkgedeelte dat alleen voor leden toegankelijk is, met een lijst van leden wereldwijd.

Het is een soort Facebook- of LinkedIn-achtig sociaal netwerk voor SRGR-professionals. ‘En voor zover ik weet is het de enige digitale plek in z'n soort, dus het is vrij uniek’, zegt Rhian Farnworth, die sociale-media-specialist is bij SNI.

Farnworth werkte de afgelopen tien jaar voor commerciële bedrijven in digitale marketing, maar volgde onlangs een master

in genderstudies en was blij bij Share-Net International aan de slag te kunnen om de online aanwezigheid te promoten.

‘Ik denk dat het platform veel meer grensoverschrijdende samenwerking mogelijk zal maken door een digitale ruimte te bieden waar leden van Share-Net met elkaar in contact kunnen komen en kennis met elkaar kunnen delen, ongeacht hun locatie in de wereld.’

Naast het online delen en ontmoeten, biedt het nieuwe platform een uitgebreide SRGR-bibliotheek die voortdurend wordt bijgewerkt, zegt Farnworth, en brengt het blogs, nieuws en lijsten voor evenementen en vacatures.

Veiligheid en privacy van de leden worden zeer serieus genomen, zegt Farnworth: ‘We controleren potentiële leden op hun identiteit en zorgen ervoor dat ze werkzaam zijn op het gebied van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten.’

‘En we bieden aliasprofielen aan voor mensen die hun echte naam niet willen onthullen en geven informatie over digitale geletterdheid en hoe je jezelf online kunt beschermen.’ ●

